

Götene kommun

Bildande av naturreservatet Björkkullasand i Götene kommun

Innehållsförteckning

Administrativa uppgifter	4
Beslut om bildande.....	5
Syfte.....	5
Beslut om föreskrifter.....	6
Ärendets handläggning	8
Kommunens bedömning och motivering.....	10
Beskrivning av naturreservatet	10
Motivering av beslutet.....	10
Konsekvensutredning.....	11
Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	11
Miljömål – nationella och regionala.....	11
Intresseprövning	11
Hushållningsbestämmelser.....	12
Strandskydd	12
Upplysningar	13
Dispens från föreskrifterna m.m.....	13
Annan lagstiftning gäller som vanligt.....	13
Förvaltare och förvaltningsuppgifter	13
Ersättningstalan	14
Kungörelse	15
Hur man överklagar.....	16

Bilagor	17
Bilaga 1. Beslutskarta	17
Bilaga 2. Översiktskarta.....	18

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptet Björkkullasand
NVR ID	<i>Det ID-nummer objektet kommer att få i naturvårdsregistret när reservatet är bildat.</i>
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Götene Kommun
Ungefärlig mittpunkt	N 6505537.844, E 149610.691 SWEREF99 13.30
Fastigheter och ägare:	<i>Forshem 6:48, Götene Kommun</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Götene Kommun</i>
Areal (ha):	163,6 hektar varav 106,2 vatten och hållmark
Förvaltare:	Götene Kommun
Natura 2000-beteckning:	SE0540329 Varaskogen
Naturgeografisk region:	Götalands centrala slättbygder, Vänerslätterna
Maringeografisk region:	Linniska miljöer, Väneren
Objektskategori:	U1, Barr-naturskog nedan gränsen för fjällnära område
IUCN-kategori:	Ia, Strikt naturreservat (Strict nature reserve)

Beslut om bildande

Götene kommun förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Björkkullasand.

Götene kommun fastställer skötselplanen i bilaga 3 för naturreservatets långsiktiga vård. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara de naturskogsartade skogsmiljöerna samt de öppna strand- och skärmiljöerna.
- Bevara det ovanligt gamla trädsiktet med dess epifytiska värden.
- Bevara och utveckla den rika svamp- och kärlväxtfloran i området.
- Strandmiljöer förblir oexploaterade framtaget det område som idag är kommunal badplats. Denna badplats ska förbli av naturbadplatskaraktär.
- Typiska växt- och djursamhällen inom området samt förekommande rödlistade arter ska ha livskraftiga populationer.
- Bevara följande värdefulla naturmiljöer: Inom området förekommande naturtyper och arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: Väterns vatten och mindre öar (delvis N2000 habitat 3130), lövsumpskog (9080), Västlig taiga (9010).
- Friluftsliv ska kunna bedrivas inom reservatet och besökaren ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska tryggas genom att:

- Stora delar av barrskogsområdena ska lämnas till fri utveckling.
- Strand- och skärmiljöerna ska hållas fria från igenväxningsvegetation.
- Strukturer, som varierande trädålder och trädslagsfördelning samt död ved förekommer i för skogsmiljöerna riklig omfattning.
- Inom utpekade områden skapas en olikåldrig lövdominerad blandskog med många olika trädslag och höga naturvärden i gamla ihåliga, grova och döda lövträd samt ett utvecklat buskskikt.
- Landskapsbilden och de orörda land- och vattenmiljöerna skyddas mot fysisk exploatering
- Strandmiljön tillåts inte växa igen med buskar och träd.
- Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv som grundar sig på allemansrätten. Stigar, parkering, badplats, sanitetsanläggningar och övriga friluftsanläggningar ses över och

utvecklas eventuellt. Friluftslivet ska utövas på ett sådant sätt att det inte påverkar naturmiljön inom reservatet på ett negativt sätt.

Beslut om föreskrifter

Götene kommun beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg, luft- eller markledning.
3. Anordna upplag, utfylla, tippa, borra, gräva, schakta.
4. Dika, dikesrensa, dämna, muddra, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
5. Avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
6. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
7. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.

Det är vidare förbjudet att utan kommunens tillstånd:

8. Det är förbjudet att gräva, spränga eller rensa i vattenområden.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår under B -föreskrifter.
- Vid genomförande av biologiska undersökningar som utförs på uppdrag av förvaltaren.
- Vid reparation och underhåll och av befintliga vägar, parkering och anordningar samt den kommunala badplatsen.
- Vid standardhöjande åtgärder på befintlig väg, parkering, och annan teknisk anordning som behövs för friluftslivets utveckling.
- Jakt får bedrivas av förvaltaren, eller den förvaltaren utser, när det gäller främmande arter så som mink och mårhund samt vid behov av skyddsjakt eller i naturvårdssyfte.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatet i terrängen.
2. Anläggning och skötsel av vandringsleder samt uppsättning av informationstavlor, eldstäder, toaletter och annan anordning för friluftslivet.

3. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
4. Skötselåtgärder så som röjning, naturvårdsbränning, jakt på storvilt framförallt älg och hjortdjur, samt körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder.
5. Artspecifika skötselinsatser för de inom området förekommande signal och/eller rödlistade arter.

I skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas inom området.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. På land framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg, ej stig.
2. På vatten framföra motordrivet farkost i en högre hastighet än 7 knop.
3. Förtöja båt mer än två dygn i följd på samma plats.
4. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skadas levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar.
5. Samla insekter, lavar, mossor.
6. Plocka svamp och bär för kommersiell verksamhet.
7. Cykla på annat än befintlig väg, ej stig.
8. Utplantering av växt- eller djurarter.
9. Elda annat än på anvisad plats, ingen eldning tillåten vid eldningsförbud.
10. Medföra okopplad hund.

Det är vidare förbjudet att utan kommunens tillstånd:

11. Anordna lägerverksamhet.
12. Anordna idrottstävling som omfattar fler än 200 personer.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår i föreskrifterna under B.
- När kommunen eller den kommunen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- När personal inom polisen, kustbevakningen, sjukvården eller räddningstjänsten vid insatser använder motordrivet fordon, motorbåt, luftfartyg, lös hund eller vid behov vidtar andra åtgärder. Anmälan ska om möjligt göras till kommun i förväg, annars snarast efter genomförandet.
- Vid eftersök av skadat vilt med hjälp av lös hund.
- Utkörning av större vilt vid skyddsjakt.

Ärendets handläggning

I november år 2000 beslutade Naturvårdsverket att ge statsbidrag till Götene kommun för att köpa upp skogsmark med syfte att bilda ett naturreservat i Björkkullasand. Under efterföljande år inleddes en process som slutligen innebar att Götene kommun blev markägare av fastigheten Forshem 6:48 vilken också är tänkt att utgöra det planerade naturreservatet. Ett flertal naturinventeringar är gjorda i området såsom nyckelbiotopsinventering, svampinventering, lövskogsinventering, våtmarksinventering och naturvärdesinventeringar. Även under 1980- och 1990-talet utfördes inventeringar av kärlväxtfloran i Björkkullasand till grund för Västergötlands flora.

I samband med stormen Per i början av 2007 skadades ett planterat granbestånd strax väster om parkeringen vid Björkkullasands badplats. Efter stormen avverkades området av Götene Kommun som anlade en parkeringsplats på en del av ytan.

Vägen till Naturreservatet Björkkullasand går över fastigheterna Varan 2:1 och Österäng 4:9. Götene kommun betalar årligen ett bidrag till de berörda markägarna för att kommunen ska kunna nyttja vägen. Även ett statligt bidrag betalas ut. På fastigheten Österäng 4:9 har Götene Kommun ett servitut gällande nyttjande av väg fram till fastigheten Forshem 6:48.

Under år 2014 gjordes en sammanställande utredning och inventering av området av Götene Kommun, utredningen ligger till grund för områdets reservatsbildning, skötselplan och föreskrifter. I denna utredning ingick, utöver sammanställning av befintligt material, kompletterande naturvärdesinventering, friluftslivsinventering samt en inventering till föreslagen skötselplan.

Samtliga berörda markägare och sakägare, har förelagts enligt 24§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken, att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservatet har remitterats till Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning(SGU), Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.

Förslaget skickades även till följande intresseorganisationer för kännedom och för eventuellt yttrande: LRF, Skaraborgs naturskyddsförening, Götene – Kinnekulles naturskyddsförening, Västergötlands ornitologiska förening, Lidköpings fågelklubb, Hällekis båtklubb, Västgötabergens svampklubb och Forshems scoutkår.

Yttranden har inkommit från Länsstyrelsen, SGU, HaV, Skogsstyrelsen (SKS), Västergötlands botaniska förening, Skaraborgs Naturskyddsförening Götene-Kinnekulle, Västergötlands Ornitologiska förening.

Samtliga ställer sig positiva till reservatsbildningen. Ett flertal har dock påpekat att strandmiljöerna inte lyfts tillräckligt. Därför har syftet korrigerats för att inkludera värdena knutna till Väner och de öppna stränderna och skären. Ett specifikt skötselområde läggs också till som syftar till att bibehålla de busk- och trädfria miljöerna. Jakt på storvilt har tillåtits på inrådan av SKS och Västergötlands Botaniska förening i syfte att gynna mångfald och

trädförnygring. B. *Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)* innefattar nu att föreslagna skötselåtgärder är tillåtna enligt Länsstyrelsens förslag. SGU påpekade att en geologisk beskrivning saknades. Detta är nu tillagt i skötselplanen. HaV efterlyste en lägre hastighetsbegränsning, något som kommunen ser fördelen med men väljer att hålla fast vid förslaget då detta ger en enighet med reservaten på bägge sidor om Björkkullasand. SKS ställde sig undrande över att idrottstävlingar för upp till 200 personer är tillåtna, med hänseende på eventuellt slitage på växtsamhällen och djurliv. Andra stycket gällande idrottstävling kommer inte att ändras. Föreskriften överensstämmer med föreskrifter i angränsande reservat. Vissa av arterna i reservatet är störningsgynnade så som klockgentiana, granspira och ljungögontröst. Skaraborgs Naturskyddsförening och Naturskyddsföreningen Götene-Kinne kulle instämmer i yttrandet från Olof Janson som bland annat inventerat kärlväxterna i området intensivt 1987 och de närmaste åren för projektet Västergötlands flora. Jansons förslag och yttrande har beaktats och ligger till grund för en del kompletteringar i både föreskrifter och skötselplanen, förutom redan nämnda synpunkter påpekas att våtmarken H är uppdämd och så borde förbli.

Kommunens bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Björkkullasand återfinns i norra delen av en halvölikanande udde som sträcker sig ut i Vänern. Området är placerat mitt emellan de två befintliga naturreservaten Varaskogen och Varan. Naturmiljöerna består till största del av barrskogar dominerade av tall men även lövsumpskogar återfinns på fuktig och blöt mark i områden som sannolikt periodvis översvämmas. Skogarna närmast Vänerns strand är tydligt påverkad av väder och vind med lägre och ofta lutande och vindpinade träd. Berggrunden domineras av olika gnejser med inslag av stråk och fläckar med mer näringsrika bergarter, grönsten. De delvis näringsrika förhållandena har medfört förekomster av framförallt sällsynta kärlväxter och marksvampar. Björkkullasand har även Götene kommuns rikaste förekomst av kärlväxten klockgentiana (Sårbar). Några andra arter i området är ryl (Starkt hotad), ljungögontröst (Sårbar), kopparspindling (Sårbar) och fyrflikig jordstjärna (Nära hotad).

Bortsett från några mindre avverkningar finns relativt få spår av skogsbruk eller annan mänsklig aktivitet och endast enstaka stubbar återfinns utspritt i området. Många av träden har därför en mycket hög ålder för regionen.

Tallticka (Nära hotad) återfinns här med ett tiotal fynd och är en art som är beroende av äldre levande tallar. En åldersbestämd tall med tallticka bedöms vara minst 202 år enligt utredning gjord 2014. De låga mänskliga ingreppen har sannolikt också lett till områdets måttliga till rika förekomster av död ved i form av lågor och torrakor. Den biologiska mångfalden är starkt knuten till död ved och drygt en tredjedel av de rödlistade skogslevande arterna är beroende av död ved. Hackspettar födosöker och hackar ut bohål i främst äldre och döende träd. I Björkkullasand är arterna mindre hackspett (Nära hotad), tretåig hackspett (Nära hotad) och spillkråka (Starkt hotad) noterade.

Björkkullasands naturvärden utgår alltså sammanfattningsvis främst ifrån de näringsrika markförhållandena, orördheten och tillgången på död ved tillsammans med förekomsterna av rödlistade och sällsynta arter. I reservatets norra del finns en samfällighet som inte ingår i naturreservatet. Inom reservatet ingår även en kommunal badplats av naturbadplatskaraktär som är uppskattad och välbesökt av många badgäster och campare under sommaren. Ön Björkkullen i områdets norra del besöks ofta sommartid av båtgäster.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i Skötselplanen (Se separat dokument).

Motivering av beslutet

För att bevara skogarnas höga naturvärden krävs att de inte utsätts för någon form av intensivt skogsbruk utan istället tillåts utvecklas fritt framöver. Genom bildandet av naturreservatet säkerställs det.

För att bevara den öppna strandmiljön är det dock viktigt att skötselåtgärder sätts in för att motverka igenväxning.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 § i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Götene Kommun att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade konsekvenser både kostnadsmässigt som i andra fall, att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Riksintressen:

Naturreservatet ligger inom riksintresse för friluftsliv och riksintresse yrkesfiske för Vänern.

Kommunal översiktsplan:

Reservatet är förenligt med gällande översiktsplan för Götene kommun.

Internationell betydelse:

Reservatet utgör en del av Varaskogen SE0540329, som ingår i det internationella Natura 2000-nätverket. Varaskogen är utpekad både för fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. Bildandet av reservatet medför att hela det utpekade Natura 2000-området blir skyddat. Hänsyn till befintlig bevarandeplan för natura 2000-området har tagits i utformningen av reservatets skötselplan. Området är också utpekad av UNESCO och ingår i Biosfärsområdet Vänernskärgården med Kinnekulle.

Miljömål - nationella och regionala

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet levande skogar, levande sjöar och vattendrag samt ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående mark- och vattenanvändning att avsevärt försvåras. Kommunen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner kommunen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Strandskydd

Strandskydd för Vänern är 300 meter på ömse sidor av strandlinjen vid medelvattenstånd, enligt 7 kap. 14§ i Miljöbalken.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får kommunen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får kommunen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är till exempel följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Götene Kommun. Förvaltningen ska ske i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen av förvaltaren enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Götene Kommun. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i Kommunens författningssamling och i Nya Lidköpingstidningen, Skaraborgsbygden ortstidningar.

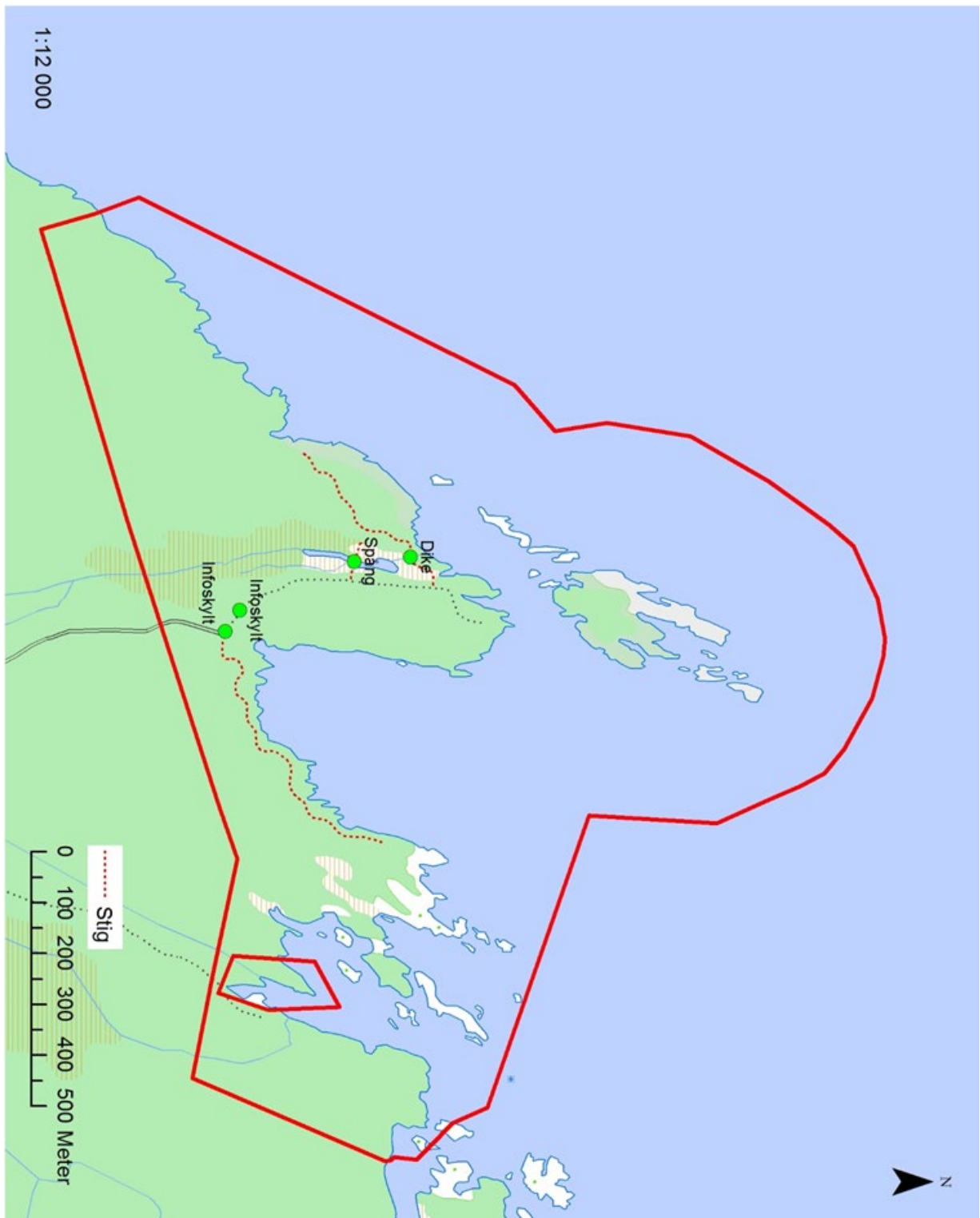
Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Kommunens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Översiktskarta

